

Vuk'uzenzele

Produced by: Government Communication & Information System (GCIS)   English/Afrikaans   Augustus 2022 Uitgawe 2

Community organisations help women break free of abuse

Gabisile Ngcobo

After years of fearing for her life, a Free State woman escaped her abusive partner – thanks to the support she received from a community organisation.

“He was verbally abusive and said he would kill me,” Dieketseng Manyokho recalls.

The 32-year-old mother from Thaba N'chu is one of many South African women who have endured gender-based violence (GBV) at the hands of the men they love.

Even though she knew she deserved better, Manyokho could not leave her boyfriend because she was jobless and financially dependent on him. “I had to tolerate all the pain and him crushing my spirit so that I could put food on the table.”

With no one to turn to, she

stayed in the destructive relationship.

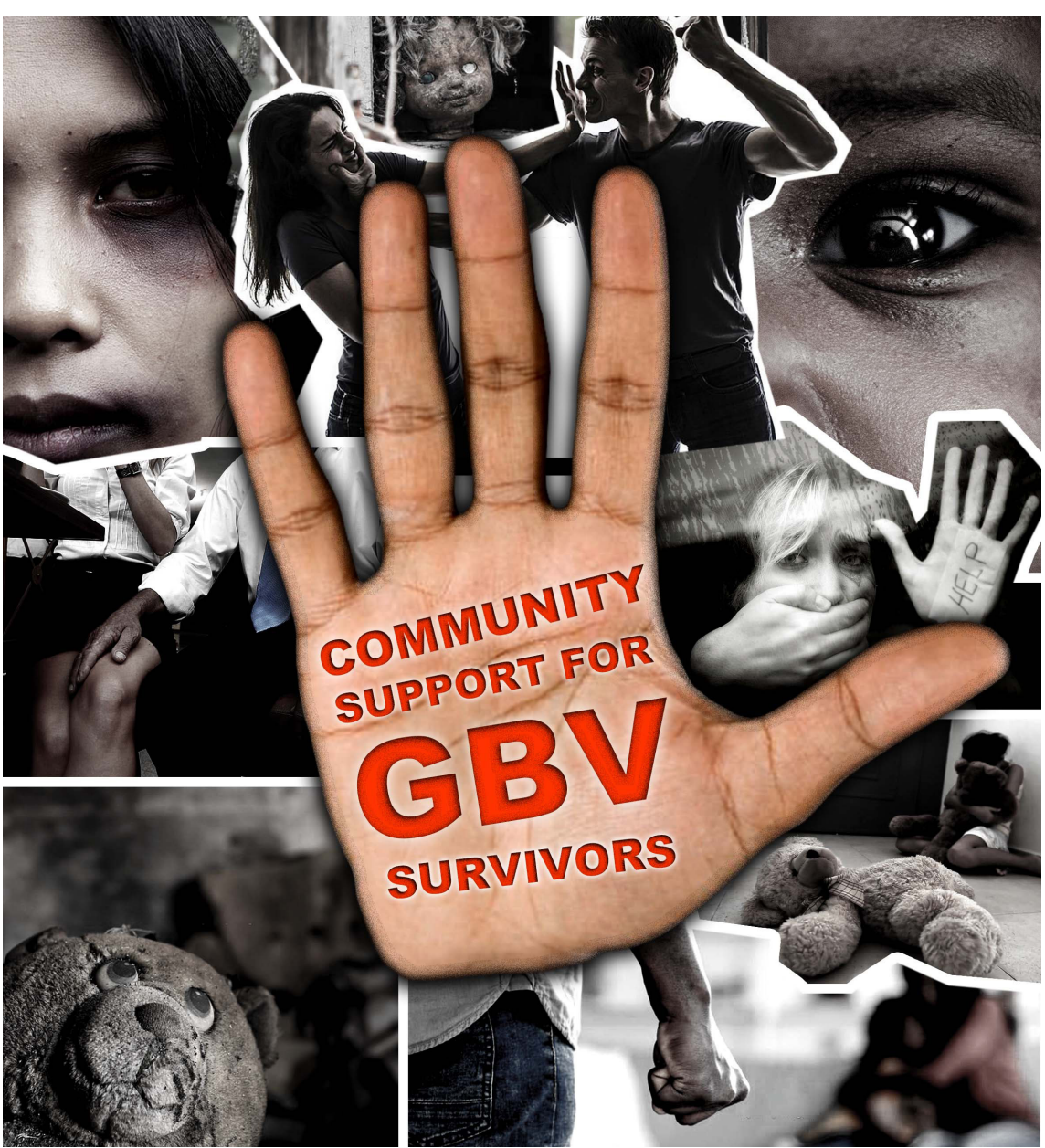
“I often wondered what would become of me because he always said he was going to kill me and that he had people watching my every move,” she says.

In 2020, desperate to break free, she finally reached out to a non-governmental organisation (NGO), Batho Ba Lerato Advice Centre, for help.

“The centre was able to arrange counselling for me, help me get a protection order and apply for child maintenance. They taught me how to be a woman who can stand on her own feet.”

Manyokho believes the centre gave her a new lease on life and she is starting to feel like herself again after enduring three years of abuse.

Cont. in page 2

Bursary opportunities for young people

Page 6

From victim to GBV prevention advocate

Page 9

To read *Vuk'uzenzele* download the GOVAPP on:

Search for SA Government on Google playstore or appstore

CONTACT US

Website: www.gcis.gov.za   Email: vukuzenzele@gcis.gov.za
www.vukuzenzele.gov.za   Tel: (+27) 12 473 0103

Tshedimosetso House:
1035 cnr Frances Baard and Festival streets, Hatfield, Pretoria, 0083

Ons moet nou optree en saam geweld teen vroue hokslaan

Vrouemaand het tragies begin.

Ons moes weer eens die donker en vieslike sy van ons samelewing in die oë staar.

’n Groep mans en vroue wat besig was om ’n musiekvideo by ’n verlate myn naby Krugersdorp te verfilm, is verlede maand deur gewapende aanvallers aangerand wat agt van die vroue bende-verkrag het.

Dié afskuwelike dade van wreedheid is ’n belediging vir die regte wat vroue en meisies het om in ’n vrye en veilige samelewing te leef.

Terwyl die Suid-Afrikaanse Polisie diens die verdagtes in dié misdaad vervolg, moet hulle ook aandag skenk aan die besorgdhede van die gemeenskap in West Village, waar die voorval plaasgevind het, wat stel dat hulle deur bendes in die omgewing beleër word.

Daar is nie plek vir verkragters in ons samelewing nie. Ons doen ’n beroep op gemeenskappe om saam met die polisie te werk om te verseker dat dié misdadigers aangekeer en vervolg word. Ons gemeenskappe moenie misdadigers in hul midde beskerm nie.

Daar is altyd iemand in die gemeenskap wat iets weet, wat iets gehoor het of selfs ooggetuie was tot iets. Die probleem lê daarin dat baie van ons kies om stil te bly omdat die oortreder ’n vriend, genoot of kollega

is. Of ons is bloot te bang en vrees viktimisering. Dit is belangrik om te onthou dat alle wenke wat deur die SAPD se Stop Misdaad-kontaksentrum ontvang word, vertroulik hanteer word.

Ek doen ’n beroep op enigeen wat inligting oor dié misdaad het, om dit by die owerhede aan te meld sodat die misdadigers aangekeer kan word.

Gegewe die omvang van die probleem in ons land, is dit nie meer moontlik om die verantwoordelikheid om seksmisdaade aan te meld, te vermy nie.

Volgens ’n nuwe wetsvoorskrif wat onlangs in werking getree het, bykomend tot ons morele verpligting, het ons almal nou ’n wetsplig om enige

kennis, redelike oortuiging of vermoede dat ’n seksuele oortreding teen ’n kwesbare persoon gepleeg is, by die owerhede aan te meld. Dit is nou ’n misdaad om nie sô ’n seksuele oortreding aan te meld nie.

Dit is een van drie nuwe wette wat ek vroeër vanjaar geteken het om die stryd teen geslagsgebaseerde misdaad te versterk en groter steun en beskerming aan oorlewendes te verskaf.

Dié wette verbreed, onder meer, die omvang van die nasionale register van seks-oortreders, maak dit die beoordelingsproses strenger en skep dit bykomende kategorieë van seksoortredings.

Prosesse is onderweg om dié wette in werking te stel. Dit behels die oplei-

ding van staatsaanklaers en landdrosse, voorskrifte aan SAPD-amptenare met betrekking tot borgstelling en die hersiening van klagstate om die nuwe oortredings in te sluit.

Ons is vasberade dat al dié boublokke in plek moet wees sodat ons wetstoepingsowerhede en howe geslagsgebaseerde geweld meer doeltreffend kan ondersoek en vervolg.

Geslagsgebaseerde geweld en vrouemoord is ’n diepgesetelde probleem in ons samelewing.

Dit is nie genoegsaam dat oortreders aangekeer, aangekla, skuldig bevind en gevonnissen word nie.

Ons moet saamwerk om die faktore wat geslagsgebaseerde geweld in ons

gemeenskappe aandryf, waaronder patriargale houdings en gebruike, aan te spreek.

As ons geslagsgebaseerde geweld wil uitroeï, sal ons as nasie saam moet werk.

Dit beteken die bevordering van positiewe houdings rondom geslagsgelykheid in ons gemeenskappe, by ons plekke van aanbidding en in ons eie huise. Ons moet, as mans, ons onverdraagsaamheid teen seksisme, patriargie en geslagsgebaseerde geweld toon in die wyses waarop ons ons vroue, kollegas, moeders, susters en dogters behandel.

Ons moet — as individue, organisasies, besighede of werkgewers — in elke opsig op elke moontlike wyse deel wees van die nasionale poging, hetsy dit is as vrywilliger by ’n skuiling, ondersteuning van gemeenskapspolisieringsforums of om aan te sluit by bewustheidsveldtogte by ons skole.

Net soos geslagsgebaseerde geweld almal in ons samelewing se probleem is, is dit ook almal in ons samelewing se verantwoordelikheid om ’n besliste einde daaraan te maak.

Ons het ’n goeie begin daarvan gemaak, maar soos die afskuwelike misdaad in Krugersdorp ons herinner, lê daar nog baie werk voor en moet ons met groter haas en erns optree. **V**

Beursgeleentheid vir jongmense

Kgaogelo Letsebe

Sonia Malinga (23) van Piet Retief in Mpumalanga sê dat haar toekoms blink is danksy haar beurs vanaf die Shoprite-groep.

Malinga het die beurs in 2018 vanaf die Suid-Afrikaanse handelaar ontvang. Sy het aansoek gedoen nadat sy haar studies by Hoërskool Piet Retief in Mpumalanga voltooi het.

"As kind wou ek aanvanklik 'n dokter geword het, maar ek het later meer geleentheid begin ondersoek. Ek het gelees oor aanvoerketting- en logistieke bestuur en was amper dadelik daartoe aangetrokke. Ek onthou hoe ek gesit en kyk het hoe die trokke in en uit my tuisdorp ry en hoe ek gewonder het wie maak

Sonia Malinga het haar BCom Honneursgraad in Logistieke Bestuur behaal nadat sy 'n Shoprite-groepbeurs ontvang het.

seker dat die gehalte en hoeveelheid van die goedere korrek is en dat dit betyds afgelewer word. Dit is hoe ek besef het dat dit my passie is," sê Malinga.

Malinga het 'n BCom-honneursgraad in Logistieke Bestuur aan die Universiteit van

Johannesburg behaal en in Februarie 2021 haar loopbaan by Shoprite as leerlingbestuurder by die verspreidingsentrum begin. Sy is onlangs tot winkelervullingsanalisis bevorder.

Om deel te wees van die Shoprite-groep het

Malinga se kennis van die kleinhandelsbedryf uitgebrei.

"Dit het my meer geleer van logistieke bestuur en my in staat gestel om deurlopend my vaardighede te ontwikkel en my loopbaan te bevorder," sê sy.

Hoe om aansoek te doen

Aansoeke vir die Shoprite-groep se allesomvattende buersprogram is nou oop vir die 2023 akademiese jaar. Die beurs wissel van R45 000 tot R70 000 per jaar, gebaseer op die studieveld en tersiêre inrigting. Studievoordele, boeke, toelae vir verblyf op kampus en terugwerk-ooreenkomste is ingesluit.

Jy moet 'n Suid-Afrikaanse burger wees, matriek/graad 12 voltooi het en nie ouer as 27 jaar wees nie om aansoek te doen.

Beurse is in die volgen-

de studieveld beskikbaar en aansoekers moet ten tyde van hul aansoek in die betrokke studiejahr wees:

Aptekerswese (eerste, tweede, derde en vierde jaar)

Kleinhandelbestuur (eerste, tweede en derde jaar)

Rekeningkunde (tweede, derde en vierde jaar)

E-handel: Gebruikerskoppelvlakontwerp (UI design) (tweede en derde jaar)

Voedselwetenskappe (tweede, derde en vierde jaar)

Inligtingstegnologie (tweede en derde jaar)

Logistieke en aanvoerketting (derde en vierde jaar). **U**

Geregistreerde universiteitstudente met 'n gemiddeld van 65% of hoër word aangemoedig om die webbladsy vir beurse by www.Shopriteholdings.co.za te besoek of voor 31 Augustus 'n e-pos aan bursary@shoprite.co.za te stuur.

Owen Mngadi

Successful entrepreneur Siyanda Mthethwa (36) has responded to the escalating fuel costs that are crippling small, rural businesses and households in Eshowe, KwaZulu-Natal, by launching an online grocery business.

Established in 2020, Kuloola, which is derived from the Zulu word Kulula ('it's easy'), delivers groceries to the doorsteps of rural homes and spaza shops in Eshowe.

Kuloola operates through WhatsApp, SMS, Please Call Me and online. Grocery orders are packed and delivered by local third-party delivery agents within 24 hours, at a fee of R40, which is up to three times less than what customers typically pay for transport.

According to Mthethwa,

Online grocery delivery service takes Eshowe by storm

Online grocery business Kuloola is growing in Eshowe.

Picture supplied by Siyanda Mthethwa.

villagers had to travel more than 40km to town. Rural spaza shop owners, including his grandmother, were hard hit by the rising fuel costs as they stock twice a week.

In 2019, he bought a bakie and started operating. His customer base incre-

ased, which prompted him to formalise it and seek funding.

"I received private funding of R1 million, which helped me to get three delivery vans and a small warehouse where we operate our call centre in Eshowe. The call cen-

tre is a critical component of our business because people do not have internet access here and they do not have airtime in most cases. They can simply send a 'Please Call Me' and we will respond," he says.

Kuloola has since added seven vans to its fleet and now employs 22 permanent employees. Mthethwa provides delivery services to over 2 000 customers each month, the majority of whom are owners of spaza shops.

Young people with smartphones also have opportunities to work as ambassadors to recruit customers from their villages and earn commis-

sion. Mthethwa says he is earmarking the next town, Empangeni, to offer the same services.

He says he has partnered with supermarkets that prepare orders instead of using his warehouse.

"After the July 2021 looting and persistent fuel hikes, the demand for our services has increased.

There is now a demand for other items like appliances that we need to take into account," he says.

Mthethwa's plan is to grow the business across the province as a solution to escalating fuel costs. He also plans to add long-distance services from the city to rural areas.

For more information about Kuloola, visit www.kuloola.com.